

Wegwijzer in de Bijbel

Het verhaal van de Bijbel op eenvoudige manier verteld

28. Mozes gaat terug naar Egypte

Bijbelgedeelte: Exodus 4:1 tot 5:23

Mozes heeft allerlei bezwaren

Nadat de engel Mozes had verteld wat hij moest doen en zeggen in Egypte, en dat God ervoor zou zorgen dat de Egyptenaren de Israëlieten vrij zouden laten, zag hij het nog steeds niet zitten. Hij woonde nu 40 jaar in Midjan en had het prima naar zijn zin, met zijn vrouw en zoon, zijn schoonvader, zijn schoonzussen en de kudde. Hij had eigenlijk niets meer met de Israëlieten. Waarschijnlijk vanwege zijn eerdere ervaring met die Israëliet, die tegen hem had gezegd: "wie heeft jou als leider en rechter over ons gesteld?", zei hij: "Ze zullen me vast niet geloven en niet naar me luisteren". De engel gaf Mozes daarom een wonderteken, dat hij in de vergadering met de oudsten moest laten zien: hij vroeg Mozes zijn herdersstaf op de grond te gooien; toen Mozes dat deed, veranderde die in een gevaarlijke slang. Verschrikt stapte Mozes achteruit, maar de engel vroeg hem nu de slang bij zijn staart te grijpen. Voorzichtig liep hij naar de slang, greep hem bij zijn staart... en meteen had hij weer zijn staf in de hand. Als hij dit zou doen in de vergadering, zou het de oudsten ervan overtuigen "dat de HEER, de God van hun voorouders, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob, aan jou verschenen is", verzekerde de engel hem. En voor het geval zij toch zouden twifelen, kreeg hij nog een tweede teken dat hij voor hun ogen moest doen: Steek je hand eens in je kled, en haal hem er dan weer uit. Toen hij dat deed, zag hij tot zijn afgrijzen dat de hand melaats was, dus vol uitslag zat. De engel zei hem hetzelfde nog eens te doen. Nu was zijn hand weer gezond... gelukkig. Dat zou overtuigend moeten zijn, zei de engel. Mozes kreeg zelfs nog een derde wonderteken, dat hij mocht doen – voor het geval dat ze na die twee wonderen toch zouden weigeren naar hem te luisteren. Dan moest hij water uit de Nijl scheppen en op het land gieten, en dat water zou bloed worden.

Nu, hiermee moest Mozes zelf toch ook wel overtuigd zijn dat er een engel van God met hem sprak, en dat hij Zijn opdracht moest kunnen uitvoeren, en dat die zou lukken. Maar niets was minder waar: hij wilde echt niet. "Neemt u mij niet kwalijk, Heer, maar ik ben geen goed spreker. Dat is altijd

zo geweest, en daar is geen verandering in gekomen nu u tegen mij, uw dienaar, gesproken hebt. Ik kan nooit de juiste woorden vinden", zei hij. Wat een zwak argument was dat... Als God Mozes zond voor deze opdracht, zou Hij hem dan ook niet helpen? "Wie heeft de mens een mond gegeven? Wie maakt iemand stom of doof, ziende of blind? Wie anders dan Ik, de HEER? Ga nu, Ik zal bij je zijn en je de woorden in de mond leggen", zei de engel. "Ik zal bij je zijn", is hetzelfde als de Naam van God: "Ik zal (er) zijn". God gaf Mozes dus de zekerheid dat hij door Zijn aanwezigheid en werkzaamheid (we zeggen ook wel: door Zijn Geest) de juiste dingen op de juiste manier zou kunnen zeggen.

Maar Mozes bleef bij zijn weigering: "Neemt u mij niet kwalijk, Heer, stuur toch iemand anders, wie u maar wilt." Dat was ongeloof en ongehoorzaamheid. Waarom zou iemand anders het wel kunnen en hij niet? De engel werd daarom boos op hem. Hij zei enkele opmerkelijke dingen: "Je hebt toch een broer, de Leviet Aäron! Ik weet dat hij welbespraakt is. Hij is al naar je onderweg en zal blij zijn je te zien. Vertel jij hem wat hij moet zeggen. Ik zal bij jullie zijn als je moet spreken en jullie ingeven wat je moet doen. Hij zal in jouw plaats het volk toespreken: hij zal jouw mond zijn, jij zult zijn god zijn. En neem je staf in je hand, want daarmee moet je de wonderen doen". Ook stelde de engel hem gerust, door te vertellen dat hij veilig naar Egypte kon gaan, omdat alle mensen die hem wilden doden gestorven waren. Maar: wist Mozes, toen hij nog in Egypte was wie zijn echte familie was, en dat Aäron zijn broer was? En: hoe wist Aäron waar Mozes was? Even verder zien we dat God ook tot Aäron had gesproken, en gezegd dat hij naar Mozes moest gaan. En wat bedoelde God met "jij zult zijn god zijn"? Natuurlijk werd Mozes niet God; maar hij kreeg gezag van God, en de mensen moesten zijn woorden en daden daarom zien alsof God die Zelf sprak en deed. Hij werd een woordvoerder van God, zoals de engel die met hem sprak. De oudsten en rechters van het volk Israël werden later ook *goden* genoemd. God gaf Mozes nu in alles zijn zin: Er zou iemand anders gaan – maar hij moest wel zelf mee, want hij moest zijn broer doorgeven wat God hem door de engel zei – en hij hoefde niet zelf te spreken. Nu kon Mozes niet anders dan doen wat God hem had opgedragen.

Mozes op weg naar Egypte

Mozes ging met de kudde op weg naar huis. Daar gekomen ging hij naar zijn schoonvader Jethro, en zei hem dat hij graag naar Egypte wilde gaan, om te zien hoe het met zijn volk en familie was, en dat hij zijn vrouw en zoon meenam. Zijn schoonvader begreep dat, en zei: "Ga in vrede". Ze maakten zich klaar voor de reis en vertrokken. De staf was Mozes niet vergeten...

In de loop van de veertig jaar dat hij in Midjan verbleef, was Mozes een ander mens geworden. In Egypte deed hij meteen wat in zijn hoofd opkwam, en deed dan verkeerde dingen, zoals die moord. Nu was hij rustig,

geduldig, niet egoïstisch en eerezuchtig, of uit op wraak. Later in de Bijbel wordt hij bescheiden – in andere Bijbels zachtmoedig, nederig – genoemd; en zelfs dat er niemand zo bescheiden was als hij.

Onderweg besneed Mozes zijn zoon, zodat hij opgenomen werd in het verbond dat God met Abraham had gesloten. Zijn broer Aäron kwam hem inderdaad tegemoet. Wat een geweldig weerzien moet dat zijn geweest: ze kusten elkaar hartelijk, en Mozes vertelde hem alles wat er was gebeurd en wat zij moesten doen. Ook sprak God opnieuw door de engel tot Mozes, en zei dat hij alle wonderen moest doen die God hem had opgedragen. Maar hij vertelde er ook bij dat de Egyptenaren er niet van onder de indruk zouden zijn, en zij de Israëlieten niet zouden willen laten gaan, omdat zij hen nodig hadden voor hun bouwwerken. God zei: "Ik zal ervoor zorgen dat hij hardnekkig weigert het volk te laten gaan". Was het dan Gods 'schuld' dat de Egyptenaren de Israëlieten niet zouden willen laten gaan? Natuurlijk niet! De mens heeft een vrije wil en kan zelf kiezen wat hij doet. God weet wat wij doen en zullen doen. Hij wist dus dat hoe meer Hij zou zeggen en doen, en hoe erger het voor de Egyptenaren werd, zij koppiger en koppiger zouden worden. Zij wilden de Israëlieten, koste wat kost, niet laten gaan. Dit liet God toe, omdat Hij een einde aan de macht van Egypte wilde maken, zodat dit land geen gevaar zou zijn als de Israëlieten eenmaal in Kanaän zouden wonen.

De vergadering met de oudsten van de Israëlieten

In Egypte gekomen gingen Mozes en Aäron naar het gebied waar de Israëlieten woonden. Daar riepen ze de oudsten van het volk bij elkaar. Aäron vertelde hen wat de HEER Mozes gezegd had, waarna Mozes de wonderen liet zien. Dat overtuigde de oudsten. Vol blijdschap over de verhoring van hun gebeden, bogen zij zich eerbiedig diep voor de HEER neer, waarna zij aan al hun volksgenoten gingen vertellen wat er stond te gebeuren.

Het eerste bezoek aan de Farao

Hierna lieten Mozes en Aäron zich aankondigen bij de Farao. Toen zij ontvangen konden worden, zeiden zij tegen hem: "Dit zegt de HEER, de God van Israël: Laat mijn volk gaan, om in de woestijn ter ere van mij een feest te vieren". De Farao was niet gewend om zelf bevolen te worden. Minachtend en trots antwoordde hij: "Wie is die HEER, dat Ik hem zou gehoorzamen? Waarom zou ik de Israëlieten laten gaan? Ik ken de HEER niet en de Israëlieten laat ik niet gaan". Mozes en Aäron vertelden hem, dat als hij dit niet zou doen, de Israëlieten door hun God wel eens gestraft zouden kunnen worden met de pest – een erg besmettelijke en vaak dodelijke ziekte, waar de Egyptenaren vreselijk bang voor waren. Maar de Farao vertrouwde op zijn eigen goden. Dat zouden zij niet toelaten. Hij was immers de vertegenwoordiger van Ra, de zonnegod! "Mozes en Aäron, hoe durft u het volk van zijn werk afhouden? Vooruit, aan het werk!", bulderde hij.

De dwangarbeid wordt dubbel zo zwaar

Toen gebeurde er iets waar Mozes en Aäron helemaal niet op hadden gerekend. De Israëlieten moesten stenen maken van klei en stro; dat stro werd van het land gehaald en klein gemaakt, en zij konden uit de voorraad halen wat zij nodig hadden. Nu gaf de Farao de slavendrijvers en opzichters bevel de Israëlitische slaven geen stro meer te geven; ze moesten zelf maar stoppels gaan zoeken en die gebruiken, en... het aantal te maken stenen bleef gelijk. "Ze zijn lui! Daarom roepen ze dat ze hun God offers willen gaan brengen. Ze moeten harder aan het werk gezet worden, dan hebben ze geen tijd meer om naar zulke verzinsels te luisteren", zei hij – of waarschijnlijk schreeuwde hij van boosheid. Nadat de slavendrijvers en opzichters het bevel van de Farao aan de Israëlieten hadden doorgegeven, gingen die het hele land door om stoppels te verzamelen. Die zijn veel kleiner dan stro, dus er is veel minder van. Het was een heel werk om zoveel stoppels als er nodig waren te vinden en naar de bouwplaats te brengen. Natuurlijk konden ze dan niet net zoveel stenen maken als daarvoor, hoe hard zij ook werkten. Toen na enkele dagen het aantal stenen werd geteld, bleek dat er minder stenen waren gemaakt. Hun opzichters, Israëlitische mannen die door de Egyptenaren waren uitgekozen, werden daarom door de Egyptische slavendrijvers met zweepen afgeranseld. Om dit onrecht gingen ze hun beklag doen bij de Farao: "Waarom behandelt u uw dienaren zo? We krijgen geen stro meer, en toch worden we gedwongen om stenen te maken. En wij worden afgeranseld, terwijl de schuld bij uw volk ligt". Maar de Farao bleef bij zijn besluit: "Lui zijn jullie, alleen maar lui! Daarom willen jullie offers aan de HEER gaan brengen. Vooruit, onmiddellijk aan het werk! Jullie krijgen geen stro, en jullie leveren hetzelfde aantal stenen". Toen zagen ze pas echt in hoe slecht het er met hen voorstond: het was niet iets dat de slavendrijvers hadden bedacht, maar dat de Farao zelf had bevolen.

Bij het verlaten van het paleis stonden Mozes en Aäron op hen te wachten. De opzichters keken boos naar hen en riepen: 'We hopen dat de HEER jullie hiervoor zal straffen. De Farao heeft een slechte indruk van ons gekregen, en door wat jullie hem hebben gevraagd, hebben jullie hem een argument gegeven ons te laten werken tot we er dood bij neervallen'. Mozes was verbijsterd, maar hij ging in gebed tot God, en vroeg Hem: "HEER, waarom behandelt u dit volk zo slecht? Waarom hebt u mij hierheen gestuurd? Vanaf het moment dat ik bij de farao ben gekomen en hem in uw naam heb toegesproken, wordt het volk nog slechter door hem behandeld. U hebt uw volk niet bevrijd – integendeel". Zijn gebed werd dus meer een klacht. Maar had God Mozes niet gezegd dat de Farao zou weigeren hen te laten gaan? En ook dat hij dat pas zou doen nadat God hem met krachtige hand, door wonderbaarlijke dingen, had gestraft?